วารสารนวัตกรรมการบริหารการจัดการและการสื่อสาร Innovation Technology Management Communication (ITMC)
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 ปี 2567

เพลงรักเพื่อแรงงาน: มิวสิกวิดีโอลูกทุ่งอีสานกับการรณรงค์ปัญหาแรงงานข้ามชาติ กรณีศึกษาเพลง สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน โดย ไมค์ ภิรมย์พร

พันธกานต์ ทานนท์*
Phanthakan Thanon, Dhurakij Pundit University
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
9handy@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิธีการสื่อสารของมิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" โดย ไมค์ ภิรมย์พร ในการนำเสนอปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในประเทศเกาหลีใต้ และบทบาทของมิวสิกวิดีโอในการรณรงค์เรื่องดังกล่าว โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สัญญะ การวิเคราะห์ภาพ และการวิเคราะห์วาทกรรม ผลการศึกษาพบว่ามิวสิกวิดีโอใช้การเล่าเรื่องเชิงภาพและการสื่อสารผ่านสัญลักษณ์ที่มีนัยสำคัญในการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้ชมต่อปัญหาแรงงานข้ามชาติ การใช้บทเพลงรักโดยนำเสนอเรื่องราวความรักของชายหญิงในการเชื่อมโยงประสบการณ์ของแรงงานเป็นกลวิธีสำคัญที่ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงกับประเด็นได้อย่างลึกซึ้ง งานชิ้นนี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของมิวสิกวิดีโอในการรณรงค์ประเด็นทางสังคมและช่วยสร้างความเข้าใจในปัญหาแรงงานข้ามชาติ

คำสำคัญ: มิวสิกวิดีโอ, เพลงลูกทุ่งอีสาน, แรงงานข้ามชาติ, การรณรงค์สังคม

Abstract

This article aims to analyze the communication methods used in the music video for the song "Status Bo Kheoi Plian" (Status Never Changes) by Mike Piromporn, in presenting the issue of illegal migrant workers in South Korea, and the role of the music video in campaigning for this issue. Qualitative research methods are used, including content analysis, semiotic analysis, image analysis, and discourse analysis. The study found that the music video employs narrative visuals and symbolic communication with significant implications to build understanding and evoke empathy among viewers towards the plight of migrant workers. The use of a love song, portraying a romantic narrative between a man and a woman that parallels the experiences of migrant workers, is a crucial strategy that enables viewers to deeply connect with and relate to the issue. This work illustrates the role of music videos in advocating for social issues and enhancing the understanding of migrant workers problems.

Keywords: Music video, Isan Country Music, Migrant workers, Social campaigning

บทนำ

ปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในเกาหลีใต้หรือที่รู้จักกันในชื่อ "ผีน้อย" นับเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญของประเทศไทยมาหลายปี ข้อมูลของกระทรวงยุติธรรมเกาหลีใต้ระบุว่า มีผู้อพยพชาวไทยเข้าประเทศเกาหลีใต้แบบผิดกฎหมายข้อมูลเมื่อเดือนกรกฎาคม 2565 จำนวน 395,068 คน ข้อมูลแบบถูกกฎหมายเมื่อเดือนมิถุนายน 2565 มีเพียง 42,538 คน (กฤติมา คลังมนตรี, 2566) แรงงานไทยจำนวนมากเดินทางไปทำงานที่เกาหลีใต้โดยขาดเอกสารหรือใบอนุญาตที่ถูกต้อง ส่งผลให้ต้องทำงานในสภาพที่ไม่ปลอดภัยและถูกกดขี่ทางเศรษฐกิจ ปัญหานี้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้างทั้งต่อแรงงานเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคมโดยรวม

การสื่อสารและการรณรงค์เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงมีความสำคัญยิ่ง โดยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา มิวสิกวิดีโอได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความตระหนักรู้และกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และพบมิวสิกวิดีโอเพลงที่เกี่ยวข้องกับผีน้อยในวงการเพลงลูกทุ่งอยู่บ้าง เช่น *น้ำตาไหลในเกาหลี (เพชร สหรัตน์, 2561) สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน (ไมค์ ภิรมย์พร, 2562)* และ *ขอให้เกาหลีใจดีกับลูก (ลูกเต้า ศักรินทร์, 2566)* แต่ในเพลงเหล่านั้น ผู้ศึกษาพบมิวสิกวิดีโอเพลงเดียวที่ทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลเกาหลีใต้เข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ นั่นคือเพลง “สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน” ของ ไมค์ ภิรมย์พร นักร้องเพลงลูกทุ่ง ขวัญใจของผู้ใช้แรงงาน (ภาสพล โตหอม บุตร, 2558) มิวสิกวิดีโอเพลงลูกทุ่งอีสานเพลงสเตตัสบ่เคยเปลี่ยน จึงเป็นหนึ่งในตัวอย่างที่น่าสนใจในการนำเสนอประเด็นปัญหาดังกล่าว ผ่านการศึกษาในครั้งนี้

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" โดยศึกษากลวิธีการสื่อสารที่ใช้ในการนำเสนอประเด็นปัญหาแรงงานข้ามชาติ และบทบาทของมิวสิกวิดีโอในการรณรงค์เรื่องดังกล่าว ผ่านการวิเคราะห์เชิงลึกด้วยแนวคิดทฤษฎีทางสัญวิทยา การวิเคราะห์ภาพ และการวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อให้เข้าใจถึงความสำคัญของมิวสิกวิดีโอในการสื่อสารประเด็นทางสังคมของไทย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีสัญวิทยา (Semiotics) ของแฟร์ดินองด์ เดอ โซซูร์ (Ferdinand de Saussure) ในการวิเคราะห์ความหมายจากสัญลักษณ์และสัญญะที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอ

2. แนวคิดการวิเคราะห์ภาพ (Visual Analysis) ของ Gillian Rose เพื่อศึกษาองค์ประกอบ มุมกล้อง การจัดวางฉาก รวมถึงการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ในการสื่อสารผ่านมิวสิกวิดีโอ

3. แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) เพื่อศึกษาวาทกรรมและอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในการนำเสนอประเด็นแรงงานข้ามชาติผ่านมิวสิกวิดีโอ

วิธีการศึกษา

งานชิ้นนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลักวิเคราะห์มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" ของ ไมค์ ภิรมย์พร ความยาว 6 นาที 30 วินาที เผยแพร่บนช่อง YouTube ของค่ายเพลง Grammy Gold Official เมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2562 ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการวิเคราะห์ที่สำคัญ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สัญวิทยา (Semiotics Analysis) เพื่อศึกษาความหมายจากสัญลักษณ์และสัญญะต่างๆ ที่ปรากฏในมิวสิกวิดีโอ ไม่ว่าจะเป็นภาพ เสียง คำพูด หรือวัตถุสิ่งของต่างๆ โดยพิจารณาจากบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

2. การวิเคราะห์ภาพ (Visual Analysis) โดยศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของภาพในมิวสิกวิดีโอ เช่น มุมกล้อง การจัดฉาก สี แสง เงา รวมถึงการใช้สัญลักษณ์และการนำเสนอภาพต่างๆ เพื่อสื่อสารความหมายและสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้แก่ผู้ชม

3. การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) เพื่อค้นหาวาทกรรมและอุดมการณ์ที่สะท้อนอยู่ในมิวสิกวิดีโอ โดยวิเคราะห์จากการใช้ถ้อยคำ ประโยค และการเลือกนำเสนอเนื้อหาบางประการขณะเว้นไม่กล่าวถึงเนื้อหาบางอย่าง

หลังจากนั้น ผลการวิเคราะห์จะถูกนำมาตีความและเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของมิวสิกวิดีโอในการรณรงค์และสร้างการรับรู้เกี่ยวกับประเด็นแรงงานข้ามชาติ โดยคำนึงถึงอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการสร้างความหมาย การรับรู้ และการก่อรูปทัศนคติของสังคม

ผลการศึกษา

บทความนี้วิเคราะห์มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" ของ ไมค์ ภิรมย์พร ที่ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล และ สำนักงานแรงงาน ณ กรุงโซล เพื่อรณรงค์ปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมายในเกาหลีใต้ที่เรียกว่า "ผีน้อย" โดยเน้นศึกษาการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการนำเสนอปัญหาและบทบาทของมิวสิกวิดีโอในการรณรงค์ประเด็นดังกล่าว ผลการศึกษานี้แบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก คือ ภาพและการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ กลยุทธ์การสื่อสาร และการตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์

ภาพและการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ

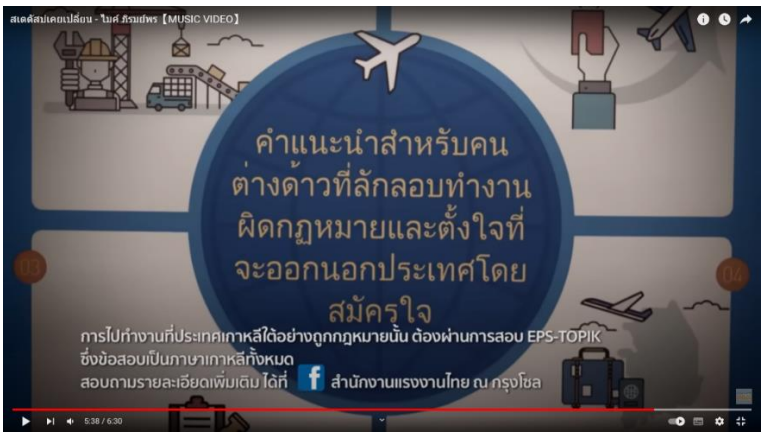
เพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" เป็นเพลงรักที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและการแสดงความคิดถึงคนรักผ่านสื่อออนไลน์ แต่ภาพในมิวสิกวิดีโอกลับนำเสนอเรื่องราวชีวิตของ “พงษ์” ชายหนุ่มแรงงานไทยผิดกฎหมายในเกาหลีใต้ หรือ "ผีน้อย" ที่ต้องเผชิญกับความยากลำบาก ความอันตราย และความกลัวการถูกแยกจากคนรัก เพื่อเก็บเงินไปแต่งงานกับ “ศร” คนรักของพงษ์ที่เป็นแรงงานถูกกฎหมายในเกาหลีใต้ แล้วกลับไปอยู่ด้วยกันที่บ้าน ณ จังหวัดสกลนคร แต่วันหนึ่งเขาถูกตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจับส่งกลับทำให้ต้องพรากจากคนรักไป ท้ายที่สุด ด้วยการช่วยเหลือจากกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงโซล และ สำนักงานแรงงาน ณ กรุงโซล เขาสอบผ่านเข้ามาเป็นแรงงานอย่างถูกกฎหมายได้และกลับมาหาคนรักได้ในที่สุด

การเล่าเรื่อง เริ่มต้นด้วยภาพของพงษ์ที่ต้องเดินทางไปทำงานในเกาหลีใต้แบบผิดกฎหมายเพื่อเก็บเงินแต่งงาน ภาพต่างๆ สะท้อนถึงชีวิตที่ต้องเผชิญกับความท้าทาย ได้แก่ การทำงานหนักในโรงงาน ถูกเจ้านายด่า การต้องคอยหลบการตรวจของเจ้าหน้าที่ การนอนในที่พักแออัด ความเหงาและคิดถึงคนรัก ฉากเหล่านี้เน้นย้ำถึง

ความยากลำบากและความหวังที่จะแก้ไขสถานะของตนเอง โดยมิวสิกวิดีโอมีการใช้ทั้งเสียงพากษ์ (Voice Over) และการขึ้นตัวหนังสือให้อ่านเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น เสียงพากย์ของตัวเอกในตอนเปิดเรื่อง

“ผมชื่อพงษ์ครับ จากบ้านที่สกลนครมาอยู่ที่เกาหลีนี่ก็จะครบปีแล้ว ก็เป็นผีน้อยนี่แหละครับ ไม่มีใครอยากทำผิดกฎหมายหรอกครับ แต่ผมกลัว กลัวว่าถ้ากลับไปสอบแล้ว จะไม่ได้กลับมาเจอศรอีก ผมตั้งใจว่า วันนึงที่เก็บเงินได้เยอะๆ ผมจะขอศรแต่งงาน แล้วเราก็จะได้กลับไปบ้านพร้อมกัน” GRAMMY GOLD OFFICIAL. (2562)

ภาพและตัวหนังสือที่ขึ้นในตอนท้ายของมิวสิกวิดีโอ

ที่มา: GRAMMY GOLD OFFICIAL. (2562, กุมภาพันธ์ 11*). สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน - ไมค์ ภิรมย์พร (MUSIC VIDEO)* [วิดีโอ]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=nQfegg8_B0E

กลยุทธ์การสื่อสาร

กลยุทธ์การใช้สัญลักษณ์และสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกในมิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" พบว่ามิวสิกวิดีโอนี้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการนำเสนอปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย ผ่านการใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายลึกซึ้งและการสร้างอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้ชม ดังนี้

การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ มิวสิกวิดีโอใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายลึกซึ้ง เช่น ฉากการทำงานหนักในโรงงาน ภาพการส่งข้อความและตั้งสเตตัสเฟสบุ๊คถึงคนรักอยู่ตลอด ภาพการเก็บเงินอย่างตั้งใจ และการแสดงความเหงาผ่านการถ่ายภาพในที่มืดและแสงสลัว สัญลักษณ์เหล่านี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในความยากลำบากของแรงงาน

ผิดกฎหมาย กระตุ้นความเห็นใจจากผู้ชม และเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ตีความหมายของสัญลักษณ์เหล่านั้นอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ในตอนท้ายเรื่อง การแสดงภาพสถานเอคอัคราชทูตไทย ธงชาติไทยคู่กับธงชาติเกาหลีใต้ และการรอยยิ้มอย่างภาคภูมิใจของพงษ์ในตอนที่สอบผ่านและกลายเป็นแรงงานที่ถูกกฎหมาย ยังสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้ที่ตกอยู่ในสถานการร์ที่ใกล้เคียงได้รับรู้ว่า ทุกปัญหายังมีทางออกอีกด้วย

การสร้างอารมณ์และความรู้สึก การใช้ภาพและเสียงที่เข้มข้นและสะเทือนอารมณ์ ช่วยเสริมสร้างอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม ทำให้สามารถเข้าใจและเชื่อมโยงกับสถานการณ์ของแรงงานผิดกฎหมายได้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ฉากการวิ่งหนีตำรวจในขณะทำงานหรือตอนที่กำลังคุยโทรศัพท์สาธารณะอยู่ ภาพฉายให้เราเห็นเพียงตู้โทรศัพท์ว่างเปล่า มีหูโทรศัพท์ห้อยอยู่แสดงให้เห็นถึงความรีบเร่งหนีตำรวจโดยที่ยังไม่ทันได้วางสาย และภาพตัดไปที่ปลายสายฉายให้เห็นสีหน้าตกใจของศรที่ไม่รู้ชะตากรรมของคนที่ตนรักอีกต่อไปว่าเป็นอย่างไรบ้าง จนกระทั่งพงษ์ใช้ความพยายามจนกลับมาหาศรได้ในตอนท้าย เป็นต้น

มิวสิกวิดีโอใช้ภาพและการเล่าเรื่องที่หลากหลายเพื่อเน้นย้ำถึงความยากลำบากของแรงงานไทยที่เดินทางไปยังเกาหลีใต้เพื่อแสวงหาโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า ซึ่งมักส่งผลให้มีการอยู่อาศัยและการทำงานอย่างผิดกฎหมาย วิดีโอสามารถใช้ภาพและเนื้อเรื่องเพื่อสร้างความเห็นอกเห็นใจและเพิ่มความตระหนักถึงความเป็นจริงที่ยากลำบากที่แรงงานเหล่านี้เผชิญ และยังฉายภาพของความหวังหากการไปแสวงหาโอกาสในต่างแดนนั้นเป็นการไปอย่างถูกกฎหมายอีกด้วย ว่าอาจสมหวังทั้งความรักและการงาน

การตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์

การตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์และบทบาทในการรณรงค์ จากการวิเคราะห์เชิงลึก สามารถตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์และบทบาทในการรณรงค์ของมิวสิกวิดีโอได้ดังนี้

ความหมายของสัญลักษณ์ สัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้ในมิวสิกวิดีโอ เช่น ฉากการทำงานในโรงงาน การเผชิญหน้ากับเจ้านาย ภาพของคนรักที่ห่างไกล และการหลบหนีตำรวจ ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของความยากลำบากและความเป็นอยู่ที่น่าสงสารของแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย การใช้สัญลักษณ์เหล่านี้ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าใจและเห็นใจแรงงานกลุ่มนี้ได้อย่างลึกซึ้ง

การสร้างอารมณ์ร่วมและความรู้สึกเห็นใจ การใช้ภาพและเสียงที่สะเทือนอารมณ์ ช่วยให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับสถานการณ์ของแรงงานผิดกฎหมายและรู้สึกร่วมกับความทุกข์ยากที่ประสบ ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจและเข้าใจปัญหานี้มากยิ่งขึ้น และเอาใจช่วยให้เขาแก้ปัญหานี้ได้อย่างยั่งยืน

การรณรงค์ผ่านศิลปะ มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" ถือเป็นศิลปะชิ้นสำคัญในการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย โดยประสบความสำเร็จในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารแบบบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างดนตรี ภาพยนตร์ สัญลักษณ์ และการเล่าเรื่อง เพื่อเข้าถึงและสร้างความเข้าใจในประเด็นที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การตีความสัญลักษณ์และความหมายในมิวสิกวิดีโอบ่งชี้ว่าวิดีโอนี้มีความหมายลึกซึ้งมากกว่าการเป็นเพียงเพลงรักทั่วไป ในขณะที่เนื้อร้องของเพลงเป็นบทกวีรักแบบดั้งเดิม แต่ภาพในมิวสิกวิดีโอกลับนำเสนอชีวิตที่ยากลำบาก เต็มไปด้วยความเสี่ยง และมักเป็นอันตรายของแรงงานข้ามชาติที่ผิดกฎหมาย หรือที่รู้จักกันในชื่อ "ผีน้อย" การเรียงลำดับของเนื้อหาเหล่านี้ ทำให้เห็นถึงความขัดแย้งและห่างไกลระหว่างความหวังของแรงงานและความจริงที่โหดร้ายที่ต้องเผชิญ

วิดีโอใช้สัญลักษณ์ที่พบได้บ่อยในการสื่อสารปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจของแรงงานผิดกฎหมาย เช่น การแยกจากครอบครัว ความยากลำบากในการดำรงชีวิต และการแสวงหาโอกาสในชีวิตที่ดีขึ้น สัญลักษณ์เหล่านี้ช่วยให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของแรงงานข้ามชาติได้อย่างลึกซึ้ง และตระหนักถึงปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่

นอกจากนี้ การใช้เทคนิคภาพและการตัดต่อที่มีประสิทธิภาพ เช่น การสลับกันระหว่างภาพความเป็นจริงของแรงงานกับภาพสวยงามขณะที่ได้เจอกับคนรัก ช่วยเสริมสร้างอารมณ์ความรู้สึกของความหวังและความสูญเสีย ซึ่งเป็นสิ่งที่แรงงานข้ามชาติต้องเผชิญอยู่เสมอ

โดยสรุป มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" เป็นผลงานศิลปะที่สำคัญในการรณรงค์เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่น่าสงสารของแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย มิวสิกวิดีโอนี้ประสบความสำเร็จในการเล่าเรื่องราวที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนผ่านการใช้สัญลักษณ์ ภาพ และดนตรีอย่างบรรจง ช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าใจและเชื่อมโยงกับประเด็นปัญหาที่สำคัญนี้ได้อย่างลึกซึ้ง

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษา

องค์ประกอบ	ภาพและการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ	กลยุทธ์การสื่อสาร	การตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์
การเล่าเรื่องเชิงภาพ	ชายหนุ่มเดินทางไปทำงานในเกาหลีใต้แบบผิดกฎหมายเพื่อเก็บเงินแต่งงาน แต่ถูกตำรวจจับและภายหลังกลับมาทำงานใหม่อย่างถูกกฎหมาย	แสดงชีวิตประจำวันของแรงงานไทยในเกาหลีใต้ความกลัวเมื่อต้องอยู่อย่างผิดกฎหมาย และความสบายใจเมื่อทำถูกต้องตามกฎหมาย	สร้างความเข้าใจในความยากลำบากของแรงงานผิดกฎหมาย และแสดงให้เห็นข้อดีของการเป็นแรงงานถูกกฎหมาย
การสื่อสารเชิงสัญลักษณ์	ภาพการสื่อสารบนจอโทรศัพท์มือถือที่ปรากฏบ่อยๆ ภาพการถูกเจ้านายตบหัวในโรงงาน ภาพการมองปฏิทินเพื่อรอวันหยุดไปพบกับคนรัก การหลบหนีตำรวจ และการกลับมาอย่างถูกกฎหมายผ่านภาพป้ายสถานเอคอัครราชฑูตไทย การไปสอบและเดินออกมาผ่านฉากที่	ใช้ภาพและตัวหนังสือเป็นสัญลักษณ์หลักในการสื่อความหมาย เพราะเป็นมิวสิกวิดีโอเสียงหลักจึงยังเป็นเสียงของเนื้อเพลงที่ช่วยสร้างอารมณ์ความรู้สึกถึงการทำให้ถูกต้องเพื่อความรัก	การแสดงให้เห็นถึงความยากลำบาก เสริมสร้างการทำความเข้าใจปัญหาแรงงานข้ามชาติ และส่งเสริมให้แรงงานไทยไปอย่างถูกกฎหมาย

องค์ประกอบ	ภาพและการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ	กลยุทธ์การสื่อสาร	การตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์
	มีธงชาติไทยและธงชาติเกาหลีใต้		

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	ภาพและการเล่าเรื่องในมิวสิกวิดีโอ	กลยุทธ์การสื่อสาร	การตีความความหมายเชิงสัญลักษณ์
การใช้บทเพลงและเนื้อเพลง	การใช้เพลงรักเป็นพื้นฐานในการสื่อสารปัญหาแรงงาน	ใช้เพลงรักทั่วไป ปรับเนื้อหาในมิวสิกวิดีโอโดยใช้ทั้งเสียงพากย์และตัวหนังสือเข้ามาช่วยอธิบาย	สร้างความสัมพันธ์และเข้าถึงผู้ชมจากเพลงรักเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปสู่การทำความเข้าใจในปัญหาที่ซับซ้อนขึ้น นอกจากนี้ ตัวชื่อเพลงที่อาจหมายความได้ถึงสเตตัสหรือสถานะการทำงานที่ผิดกฎหมายนั้นสามารถเปลี่ยนให้ถูกกฎหมายได้

ที่มา: พันธกานต์ ทานนท์, 2567

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ามิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" ใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องเชิงภาพและการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพในการนำเสนอปัญหาแรงงานข้ามชาติ และมีบทบาทสำคัญในการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหานี้ในสังคมไทย

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า มิวสิกวิดีโอเพลงสเตตัสบ่เคยเปลี่ยนกับการรณรงค์ปัญหาแรงงานข้ามชาติ อธิบายได้ผ่านการวิเคราะห์ 3 แบบได้แก่ การวิเคราะห์สัญวิทยา การวิเคราะห์ภาพ และการวิเคราะห์วาทกรรม ดังนี้

1. การวิเคราะห์สัญวิทยา (Semiotics Analysis)

สัญลักษณ์ที่พบในมิวสิกวิดีโอ เช่น การส่งข้อความถึงคนรัก การเก็บเงินแต่งงาน เป็นการสื่อสารที่มีความหมายซาบซึ้ง สื่อถึงความอดทน ความพยายาม ความมุ่งมั่น ส่วนการวิ่งหนีตำรวจ หูโทรศัพท์ถูกวางอย่างรวดเร็ว สามารถกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกร่วมและความเข้าใจจากผู้ชมได้เป็นอย่างดี เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ทำให้ผู้ชมสามารถเชื่อมโยงและเข้าใจว่าผู้เล่านั้นเข้าใจถึงสถานการณ์ที่ยากลำบากที่ผีน้อยนั้นต้องเผชิญ และมองเห็นความมุ่งมั่นที่ผีน้อยมี เพื่อนำไปสู่สัญลักษณ์ภาพใบหน้าอันภาคภูมิใจของพงษ์ ที่มีธงชาติไทยและเกาหลีใต้เป็นฉากหลังในตอนท้าย เพื่อสื่อว่า ความมุ่งมั่นที่ผีน้อยมีนั้น หากเปลี่ยนมาเป็นแรงผลักดันให้สอบเข้าประเทศอย่างถูกกฎหมายจะดีต่อคนที่ตนรักมากกว่านั่นเอง

2. การวิเคราะห์ภาพ (Visual Analysis)

การเล่าเรื่องเชิงภาพผ่านตัวละครเอก "พงษ์" แรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย สะท้อนถึงความยากลำบากในการดำรงชีวิตของกลุ่มแรงงานเหล่านี้ ฉากต่างๆ เช่น การทำงานหนักในโรงงาน การหลบหนีเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง ความเหงาห่างไกลจากคนรัก สร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของสภาพความเป็นอยู่อันน่าสงสาร ช่วยให้ผู้ชมเข้าใจและเห็นใจได้อย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของผีน้อยรายหนึ่งในบทความของ กฤติมา คลังมนตรี (2566) ว่า

> *“ตอนทำงานร้านอาหารอยู่ริมทะเลตำรวจตรวจคนเข้าเมือง (ตม.) มาตรวจบ่อย แต่เถ้าแก่จะมีสายของเขาในแต่ละพื้นที่ ถ้าเขารู้ว่า ตม.จะลงตรงไหนเขาจะโทรบอกกันและเถ้าแก่จะพาไปหลบ มีสายใน ตม.สายของ ตม.ก็อยู่กับพวกเรา บางที ตม.ก็มีสายจับ รู้ว่าใครมาแบบผิดกฎหมาย เดินๆ แถวริมทะเลก็จับได้ แล้วส่งกลับประเทศ”*

การใช้เรื่องราวความรักระหว่างแรงงานผิดกฎหมายและแรงงานถูกกฎหมายในประเทศเดียวกันนั้น ยังสอดคล้องกับข้อเท็จจริงจากบทความของ Karoonp. Chetpayark (2567) ที่กล่าวว่าแรงงานไทยในเกาหลีใต้ส่วนหนึ่งนั้นเป็นคู่ผสม คือฝ่ายหนึ่งเป็นแรงงานถูกกฎหมายและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นแรงงานผิดกฎหมาย แต่รูปแบบที่พบมักเป็นฝ่ายชายที่ถูกกฎหมาย ขณะที่ฝ่ายหญิงเป็นผีน้อย

3. การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis)

การแสดงให้เห็นในตอนจบผ่านวาทกรรมที่ว่า หากมีความพยายาม จะสามารถทำให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้นั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ภาสพล โตหอมบุตร (2558) ที่ศึกษาบทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอด วัฒนธรรมและวิถีชนชั้นแรงงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร และพบว่างานเพลงของไมค์ ภิรมย์พร มักถ่ายทอดค่านิยมว่า ‘ขยัน อดทน มีมานะนำไปสู่ความสำเร็จ’ และมักพบจุดร่วมคือการต้องพยายามพัฒนาตัวเอง ก่อร่างสร้างตัว ทั้งเพื่อให้เท่าเทียมคนรัก และประสบความสำเร็จในอนาคต

การศึกษาชี้ให้เห็นว่า มิวสิกวิดีโอเรื่องนี้มีบทบาทสำคัญในการรณรงค์และสร้างความตระหนักรู้ต่อสังคมเกี่ยวกับปัญหาแรงงานข้ามชาติผิดกฎหมาย โดยประสบความสำเร็จในการผสมผสานศิลปะหลายแขนง ทั้งดนตรี ภาพยนตร์ และการเล่าเรื่อง เพื่อเข้าถึงและสื่อสารประเด็นปัญหาที่ซับซ้อนและละเอียดอ่อนนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" โดย ไมค์ ภิรมย์พร เป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านมิวสิกวิดีโอเพื่อรณรงค์ประเด็นปัญหาสังคม การเล่าเรื่องเชิงภาพและการใช้สัญลักษณ์ที่มีความหมายลึกซึ้งช่วยสร้างความเข้าใจในปัญหาแรงงานข้ามชาติ และกระตุ้นความเห็นใจจากผู้ชม การใช้เพลงรักเป็นพื้นฐานในการสื่อสารทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงและเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้อย่างง่ายดาย บทความนี้หวังว่าจะเป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนากลยุทธ์การสื่อสารผ่านมิวสิกวิดีโอเพื่อรณรงค์ประเด็นปัญหาสังคมในอนาคต

ข้อจำกัดของการศึกษาครั้งนี้

แม้ว่างานศึกษานี้จะให้ผลลัพธ์ที่น่าสนใจ แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการที่ควรพิจารณา:

1. ขอบเขตของกลุ่มตัวอย่าง: การวิเคราะห์มิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" อาจไม่ครอบคลุมถึงมิวสิกวิดีโอเพลงอื่นๆ ที่อาจมีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาแรงงานข้ามชาติ การศึกษานี้จึงอาจไม่สามารถสรุปภาพรวมของการใช้มิวสิกวิดีโอในการรณรงค์ปัญหาแรงงานข้ามชาติได้ทั้งหมด

2. การเก็บข้อมูล: การเก็บข้อมูลจากมิวสิกวิดีโอเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอในการเข้าใจบริบททั้งหมดของปัญหาแรงงานข้ามชาติ การสัมภาษณ์หรือการสอบถามแรงงานข้ามชาติจริงๆ อาจช่วยเพิ่มความเข้าใจในประเด็นนี้ได้มากขึ้น

3. การตีความสัญลักษณ์: การตีความสัญลักษณ์ในมิวสิกวิดีโออาจมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้วิจัย ผู้ชมต่างชาติอาจตีความสัญลักษณ์ในมิวสิกวิดีโอเพลง "สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน" แตกต่างจากผู้ชมชาวไทย การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการตีความของผู้ชมที่หลากหลายอาจให้ผลลัพธ์ที่ครอบคลุมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. การใช้มิวสิกวิดีโอในการรณรงค์ปัญหาสังคมในอนาคต: มิวสิกวิดีโอควรใช้ภาพและเสียงที่มีความหมายชัดเจนเพื่อสร้างความเข้าใจและความเห็นใจในประเด็นปัญหาสังคม การใช้เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องหรือสัญลักษณ์ที่ชัดเจนจะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความเห็นใจจากผู้ชม

2. การทำงานร่วมกับศิลปินและผู้สร้างสรรค์: การทำงานร่วมกับศิลปินและผู้สร้างสรรค์ในการผลิตมิวสิกวิดีโอที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับปัญหาสังคมจะช่วยให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพมากขึ้น ศิลปินและผู้สร้างสรรค์สามารถนำเสนอแนวคิดและมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์ในการสร้างสรรค์มิวสิกวิดีโอ

3. การนำเสนอข้อมูลและสถิติ: มิวสิกวิดีโอควรนำเสนอข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสังคมเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและความเห็นใจจากผู้ชม ข้อมูลและสถิติจะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจบริบทและขนาดของปัญหาได้ชัดเจนขึ้น

แนวทางการศึกษาในอนาคต

1. การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับมิวสิกวิดีโอในบริบทที่หลากหลาย การวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับมิวสิกวิดีโอในบริบทที่หลากหลาย เช่น การรณรงค์ปัญหาสังคมอื่นๆ การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ หรือการส่งเสริมการศึกษา จะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทและประสิทธิภาพของมิวสิกวิดีโอในการสื่อสารและรณรงค์ประเด็นต่างๆ

2. การวิเคราะห์ผลกระทบระยะยาว การวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบระยะยาวของการใช้มิวสิกวิดีโอในการรณรงค์ปัญหาสังคม เช่น การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ชม การสร้างความตระหนักรู้ในระยะยาว และการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม จะช่วยให้เข้าใจถึงประสิทธิภาพและข้อจำกัดของมิวสิกวิดีโอในการรณรงค์

3. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ การวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างมิวสิกวิดีโอและสื่ออื่นๆ เช่น โฆษณาทางโทรทัศน์ โฆษณาทางสื่อสังคมออนไลน์ หรือภาพยนตร์สารคดี จะช่วยให้เข้าใจถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละรูปแบบการสื่อสารและการรณรงค์

บรรณนานุกรม

กฤติมา คลังมนตรี. (2566). *“ดอกจานที่ไม่อาจผลิบานในบ้านเกิด” การซ่อนตัวของ “ผีน้อย” อีสานในเกาหลีใต้.* Journalism that Builds Bridges. https://journalismbridges.com/node/36

ภาสพล โตหอมบุตร. (2558). ***บทบาทเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของไมค์ ภิรมย์พร ในการสื่อสารถ่ายทอดวัฒนธรรมและวิถีชีวิตชนชั้นแรงงาน ในเขตกรุงเทพมหานคร*** **[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์].** DPU. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Phassaphol.Toh.pdf

GRAMMY GOLD OFFICIAL. (2562). ***สเตตัสบ่เคยเปลี่ยน - ไมค์ ภิรมย์พร (****MUSIC VIDEO)* **[วิดีโอ].** YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=nQfegg8_B0E

Karoonp. Chetpayark. (2567). ***หางาน หาเงิน ส่งเงินกลับบ้าน: สำรวจคอมมูนิตี้ผีน้อยไทยในเกาหลีใต้***. *The Matter*. https://thematter.co/social/thai-peenoi-in-korea/224788